

Iñaki Revesado

Després que, en la passada edició, el festival es va veure reduït de 10 a 9 dies per exigències del patrocinador, Canal +, enguany hem tornat a l'habitual durada, gràcies al suport econòmic de TVE, que ha volgut fer del festival i de la ciutat una presència obligada en els informatius i en altres programes menys rigorosos. La integració de la llista de films a concurs l'any 2004 va sorprendre pel bon grapat de cineastes coneguts, repte

que els organitzadors del Zinemaldi no acabaven d'assolir, malgrat haver superat les cinquanta edicions. Però els noms coneguts no van ser els que van mostrar les millors pel·lícules. Bé per això, bé per la falta de complicitat de figures de primer nom, l'edició d'enguany no ha reunit en competició primeres figures del cinema, excepte Terry Gilliam, Michael Winterbottom i Ruy Guerra. No obstant, a Zabaltegi s'han barrejat importants cineastes que han fet servir la plataforma que els ofereix el festival per presentar al nostre país les seves darreres produccions: Abel Ferrara, Woody Allen, Jim Jarmusch, Danis Tanovic, Bertrand Tavernier, Kim Ki-duk o Rodrigo García han aportat el *glamour* que tampoc no falta en cap edició.

El poble d'Obaba, la llum que esclata contra les teulades, la pluja que amara les pedres dels carrers, els silencis dels habitants i la fotografia amb què Arriguesarobe plasma en imatges la història cobreixen el film del tel de màgia necessària per comprendre la primera atracció d'una estudiant de cinema pel món d'Obaba i el seu interès per gravar tot el que l'envolta.

Si l'any passat el que va caracteritzar la mostra donostiarra va ser el replec de cinema social i realista, enguany hem vist films més personals i intimistes, que en ocasions han volgut reflectir la solitud de les persones, però que, en general, han tengut un nivell mitjà discret, tret d'honroses excepcions.

Si bé la Secció Oficial i Zabaltegi són les dues seccions que causen més expectació, any rere any s'ha guanyat el seu propi espai el cinema llatinoamericà en la secció "Horizontes Latinos". A més el festival ha ofert la possibilitat de conèixer les filmografies d'Abel Ferrara i de Robert Wise (qui malauradament va morir just un dia abans d'iniciar-se el seu homenatge) i repassar les històries d'un bon grapat d'heroïnes (no sempre protagonistes de grans aventures, sinó també heroïnes quotidianes), en una retrospectiva que duia per títol "Rebeldes e Insumisas".



Obaba.



Iluminados por el fuego.

SECCIÓ OFICIAL

La inauguració es va confiar a un dels millors realitzadors del cinema nacional: Montxo Armendáriz. Era molta l'expectació que havia creat la projecció del film, fins al punt que feia dies que les entrades per totes les sessions s'havien exhaurides. El repte era adaptar la novel·la basca que ha assolit major èxit, *Obaba-koak* de Bernardo Atxaga. És absurd establir comparances entre dues obres diferents. L'adaptació de l'univers de l'Obaba literària en imatges donaria més per una sèrie que no per a un film de 100 minuts. Per tant és precís acostar-se a la pel·lícula ometent qualsevol record de les pàgines del llibre. A *Obaba*, el film, Armendáriz conta quatre històries diferents, una d'elles des de l'actualitat, que és la que servirà per imbricar les tres restants, corresponents a un passat no gaire llunyà. El poble d'Obaba, la llum que

esclata contra les teulades, la pluja que amara les pedres dels carrers, els silencis dels habitants i la fotografia amb què Arriguesarobe plasma en imatges la història cobreixen el film del tel de màgia necessària per comprendre la primera atracció d'una estudiant de cinema pel món d'Obaba i el seu interès per gravar tot el que l'envolta. La primera mirada cap al passat, protagonitzada per la mestra de l'escola del poble, passa com un alè, i quan acaba i Armendáriz se'n va a altres personatges no es pot deixar de lamentar que ja no li continen més de la mestra, que era el que en realitat interessa del film, perquè les altres històries no tenen pes suficient per aconseguir captivar l'espectador, i finalment costa entendre què és el que ha seduït tant la jove estudiant per fer d'Obaba el seu lloc en el món. *Obaba* és una pel·lícula bella, ben rodada, amb bons actors, però també és superficial, lleu-

gera i molt, molt freda. Winterbottom fent gala de la seva ja coneguda versatilitat ha presentat una eficient comèdia, *A Cock and Bull Story*, en la qual,

... el que ha estat el millor film a concurs: Iluminados por el fuego de Tristán Bauer. Malgrat les revisions de tot tipus que s'han fet d'un dels mals més recents de la història argentina, com és el tema dels desapareguts sota la dictadura militar, l'episodi de la guerra de Las Malvinas no havia estat objecte d'anàlisi pel cinema.

prenent el model de cinema dins el cinema, conta les peripècies del rodatge d'un clàssic de la literatura anglesa, *Tristram Shandy*. Els moments de comèdia

sorgeixen no només de la base literària sinó també de les particulars relacions que es donen entre els diferents membres de l'equip. En el metratge s'alternen episodis en què es mostren les relacions de l'equip de rodatge amb d'altres que són el resultat de la pel·lícula d'època que graven, resultant una mescla absolutament eficient que provoca moments d'autèntica comèdia. Ja és habitual en la competició donostiarra la presència de cinema nòrdic. En aquest cas s'ha vist un film danès, d'un realitzador que ja va aconseguir figurar en el palmarès de fa un parell d'anys. Es tracta de Per Fly que amb *Drabet (Homicidio involuntario)* narra les dificultats per viure amb la càrrega de la culpa. És un film directe, sense adorns, que s'enfronta durament al problema plantejat. ¿Com es continua amb la mateixa vida, amb el dia a dia, quan es coneix el nom d'un homicida, però s'ha pres la decisió de guardar silenci per protegir el culpable? El film evoluciona seguint la transformació del professor-amant coneixedor de tota la veritat, que en principi mostra seguretat en el silenci encobridor, però que després s'ensorra quan la culpa el supera. Tant aquest film com *Brothers* de Susan Blier, vist a Donosti l'any passat i que plantejava un conflicte individual però originat a la guerra de l'Afganistan, fan pensar que a Dinamarca deu haver-hi una importat reflexió sobre la presència de tropes daneses en la guerra antiterrorista encapçalada pels Estats Units, ja que el crim que origina la història de *Drabet* està relacionat amb la indústria d'armament que fabrica bombes que després són llançades a l'Iraq. *El aura* de Fabián Belinsky ha complert les expectatives creades per l'anterior pel·lícula del realitzador: *Nueve reinas*. Novament amb un Ricardo Darín omnipresent i mostrant que el seu prestigi com a actor el té guanyat de sobres, el film conta l'episodi en la vida d'un taxidermista que somnia atracar un banc, quan en un inesperat cap de setmana es veu involucrat en una trama

La primera mirada cap al passat, protagonitzada per la mestra de l'escola del poble, passa com un alè, i quan acaba i Armendáriz se'n va a altres personatges no es pot deixar de lamentar que ja no li contini res més de la mestra, que era el que en realitat interessa del film



Obaba.

d'atracadors professionals, en la qual la realitat superarà, i de molt, tot allò que s'havia atrevit a imaginar. La participació a concurs del cinema argentí s'ha completat amb el que ha estat el millor film a concurs: *Iluminados por el fuego* de Tristán Bauer. Malgrat les revisions de tot tipus que s'han fet d'un dels mals més recents de la història argentina, com és el tema dels desapareguts sota la dictadura militar, l'episodi de la guerra de Las Malvinas no havia estat objecte d'anàlisi pel cinema. *Iluminados por el fuego* és cinema de denúncia, cinema antibèl·lic, cinema emotiu. Les escenes de guerra són un cop de puny directe a la consciència de l'espectador. Els soldats mentre maten, moren, fugen i s'aixopluguen no s'exalten per la defensa de la pàtria ni fan gala del seu valor. No, aquí els soldats ploren, tremolen, s'arrossequen, cri-

den les seves mares... Tot sota un foc enemic que els destrossa. La guerra forma part del passat d'un jove que de cop veu com l'episodi que sempre ha volgut oblidar torna molts d'anys després quan sap que el seu millor amic en les trinxeres ha intentat suïcidar-se (serveix el film també com a document, per conèixer que el nombre de suïcidis posteriors a la fi de la guerra supera al de morts pel foc enemic). *Xiang ri kui* (que es podria traduir com a "gira-sols") és una mostra de les bones pel·lícules que arriben de la nova Xina. El film narra la vida d'una família (matrimoni i un fill) des de la mort de Mao el 1976 fins a l'actualitat. La difícil adaptació entre el pare, tornat, d'un camp de treball després de sis anys d'absència, i el seu fill, un nin que ha crescut sense la figura paterna, ocupen la primera part del metratge. El film dona després un bot de deu anys en què queda palesa que les diferències entre pare i fill no s'han llimat amb el pas dels anys. L'autoritat del pare, duita a uns extrems intolerables i emmascarada sota la mentida que els pares sempre saben que és el millor per als seus fills, topa



amb els desitjos de llibertat de l'adolescent. Novament, amb un bot de deu anys, el pare ja ancià continua sense haver modificat ni una mica l'actitud de patriarcal inqüestionable, mentre que el fill cerca evitar son pare per no haver d'acabar una relació, la ruptura de la qual, tampoc no li satisfaria. Paral·lelament a l'evolució familiar, el film de Zhang Yang serveix per mostrar la vertiginosa transformació de la societat xinesa, com a mínim de la societat urbana. Alberto Rodríguez, realitzador d'*El traje*, ha fet la seva particular visió dels adolescents d'un barri pobre, quasi marginal. Essent absolutament legítima l'opció presa, *7 vírgenes* té amb l'handicap de tractar un tema ja exposat per molts altres realitzadors, així, en finalitzar el film, es té un poc la sensació de *dejà vu*. Però obviant altres títols de problemàtica semblant, el treball de Rodríguez és notable. Els diàlegs desprenen veritat absoluta, cosa a què no és aliena la inqüestionable elecció dels actors. La història pren el ritme vertiginós d'un cap de setmana de llibertat de què disposa un adolescent sortit d'un reformatori. En només 48 ho-

res ens acostam a través dels ulls i dels sentiments del personatge interpretat per Juan José Ballesta, a la vida quotidiana de dos amics en què hi té cabuda l'amor, el sexe, el valor de l'amistat, la necessitat de creure en un futur, la problemàtica de les famílies desestructurades..., tot en una Espanya llunyana de la classe mitjana que mostren les sèries de televisió. Molt remarcable és *Sommer vorm Balkon* (*Verano en Berlín*) de l'alemany Andreas Dresen, amb dues dones de 40 anys com a protagonistes, unides per una amistat a prova d'homes, però que cerquen la companyia masculina a qualsevol preu. La soledat, el refugi en l'alcohol, l'enveja, les primeres galdades de l'amor a l'adolescència, i el masclisme més atroç que eleva a la caricatura a l'únic personatge masculí de pes, fan gaudir d'aquesta simpàtica i també corrosiva pel·lícula. Novament la soledat a les grans ciutats és el tema de *Je ne suis là*

pour être aimé d'Stéphane Brizé, en què la vida anodina d'un agent judicial que ha arribat als 50 anys en la més estricta i freda soledat es veu trasbalsada quan entra dins la seva vida una jove, amb qui comparteix classes de tango. No és una gran pel·lícula (arrossega un ritme excessivament lent) però és bona de veure. Terry Gillian en *Tideland* fa un conte

Xiang ri kui (que es podria traduir com a "gira-sols") és una mostra de les bones pel·lícules que arriben de la nova Xina. El film narra la vida d'una família (matrimoni i un fill) des de la mort de Mao el 1976 fins a l'actualitat. La difícil adaptació entre el pare, tornat, d'un camp de treball després de sis anys d'absència, i el seu fill ...

per adults, una espècie de revisió del personatge d'Alicia en el país de les meravelles, però no apte per a nins. N'és la seva protagonista una actriu prodigiosa de 9 anys que nom Jodelle Ferland a qui la càmera no abandona en cap moment. *Tideland* ha estat el film més diferent de la com-

petició. El particular món de Gillian serveix ara per recrear la vida d'una nina, els pares de la qual són *ionquis*, en una casa enmig d'un gran camp de blat, amb l'única companyia d'uns veïnats, dos germans que conserven el cadàver de la seva mare esperant que li torni la vida. *Ti-*



Xiang ri kui.

deland no està malament, però en la competició de Donosti semblava una pel·lícula fora de lloc. Els que vam aguantar els primers 30 minuts de *Stesti* del txec Bohdan Sláma (molts van abandonar la sala abans de transcórrer la primera mitja hora de projecció) van gaudir d'un treball notable protagonitzat per dos joves que canvien les seves vides per ocupar-se de dos nins petits, fills d'una tercera veïnada que està internada en un psiquiàtric. Manuel Martín Cuenca, autor de la molt interessant *La flaqueza del bolchevique*, ha fet a *Malas temporadas* un film amb tres protago-

camí entre la ficció i el documental protagonitzat per actors no professionals. Els directors aprofiten el trajecte del tren que uneix les ciutats de París i Lisboa per contar diverses històries de les persones que agafen el tren i dels habitants dels pobles travessats per les vies. Encara que la trama bota contínuament d'història en història, el film es veu amb comoditat i ha estat una de les propostes més interessants de la Secció Oficial. *Odgrobadogroba* de l'eslovè Jan Cvitkovic, *O veneno da madrugada* de Ruy Guerra, *Entre ses mains* d'Anne Fontaine, *La vida perra* de Juanita Narboni de Farida

tades i premiades en altres festivals es va iniciar amb una molt interessant proposta d'Abel Ferrara. A *Mary* el realitzador nord-americà apunta una sèrie de temes sobre els quals reflexionar. És aquest un film més idoni per un cinema fòrum que no pas per un festival en què la pressió de tantes i tantes pel·lícules per veure fa que allò que s'ha vist un dia passi com un alè i només sigui un record l'endemà. I és que dins *Mary* hi ha temes que donen pel debat. La societat americana (i per extensió, sempre amb reserves, la societat occidental) cerca alguna cosa a què aferrar-se davant la pèrdua dels valors morals, substituïts ara pels doblers, l'èxit, el prestigi, la fama... I la religió, la fe, la creença en alguna cosa superior capaç de jutjar-nos pot ser la solució a tanta disbauxa... No és, com diu la propaganda del film, l'obsessió d'una actriu que interpreta Maria de



April Snow.

... a la Secció Oficial cal destacar del també coreà *Hur Jin-ho* April Snow, bellíssima història d'amor rodada amb una sensibilitat precisa. En són els protagonistes dos joves que veuen com la seves vides s'ensorren quan les seves respectives parelles pateixen un accident de cotxe, quedant ambdós en coma.

nistes, les vides dels quals acaben confluint, en el qual hi ha lloc per parlar novament de la soledat en les ciutats, de la necessitat d'amor de l'ésser humà i del problema social amb què conviuen els milers i milers d'immigrants instal·lats en aquest país. És un film contingut, de silenci, en què queden moltes coses no dites que l'espectador ha de construir al seu gust. La direcció d'actors és impecable, entre el quals s'ha de citar el treball de Nathalie Poza. Un altre film espanyol, *Sud express* dirigida per Chema de la Peña i Gabriel Velásquez va tancar la competició. Es tracta d'un treball a mig

Benlyazid i *Bang, Bang, Orangutang* de Simon Staho van completar la secció a concurs. Hi ha poca cosa a comentar, excepte que no eren dignes d'estar dins la selecció d'un festival.

ZABALTGEI

Amb 19 treballs a la Secció Oficial, poc temps hem tengut per guaitar a altres seccions. No obstant això, comentarem aquí allò que hem trobat més interessant. El recull de pel·lícules projec-

Magdala pel seu personatge, és la necessitat de reflexió d'un occident violent (tema de màxima actualitat després dels episodis de violència en la situació límit de Nova Orleans), per obrir-nos a camins en què retrobar-nos com Humanitat. Woody Allen amb *Match Point* va clausurar Zabaltegi. Gaudir de la nova creació d'aquest autèntic mestre ha estat una de les millors experiències d'aquests deu dies de cinema. Ambientat a Londres, el film conta la història d'un professor de tennis que sap aprofitar les oportunitats que li ofereix la vida per instal·lar-se en la classe alta de la ciutat. A través de l'amistat amb un dels seus alumnes, no dubta a casar-se amb la germana de l'amic per tal d'obrir-se les portes a una vida acomodada. Els problemes apareixeran en enamorar-se d'una jove nord-americana, antiga nòvia del

seu cunyat. Torna a haver-hi lloc per molts dels temes recurrents en la filmografia d'Allen: l'alta burgesia, el diàleg genialment constiuïts, l'òpera... però també apareixen en la trama alguns assumptes nous en què el director mostra la seva mestria.

COREA, LA NOVA POTÈNCIA CINEMATogrÀFICA?

Darrerament assistim al descobriment de noves cinematografies, Zhang Yimou va obrir el camí dels cineastes xinesos, Kiarostami el del cinema iranià, el cinema de l'Amèrica hispana arriba cada pic més sovint a les nostres pantalles... Tal vegada sigui ara el torn de Corea. Ja fa dos anys a Donosti va resultar premiat Bong Joon-ho per *Memoires of Murder*, al mateix temps que tots els festivals del món miraven d'exhibir els treballs de Kim Ki-duk. L'èxit a Europa d'aquest darrer realitzador ha estat possible gràcies als premis aconseguits per les seves pel·lícules en els festivals de cinema: *La Isla*, *Samaritan Girl*, *Hierro 3* (que, per cert, dins el marc del festival ha rebut el premi de la FIPRESCI) i *Primavera, verano, otoño, invierno... y primavera*. Procedent de Cannes, ha arribat a Zabaltegi el seu darrer treball, *El arco*, una altra mostra de la solvència d'aquest creador d'històries màgiques plenes de poesia, lirisme i sensacions, ajudat d'un únic decorat (un vaixell enmig de la mar) i de la col·laboració de tres actors, el film gairebé sense paraules és una mostra genial de com el cinema pot emocionar sense necessitat de diàlegs, essent les imatges les transportadores dels missatges més profunds i delicats, més emotius i corprenedors. Un vell pescador viu enmig de la mar amb una nina a qui va recollir fa deu anys. El temps passa tranquil·lament, mentre el vell espera que la nina faci els desset anys per casar-s'hi. Viuen de llogar el vaixell a pescadors de la ciutat, els quals mentre esperen que els peixos piquin es dediquen a murmurar sobre la relació entre el vell i la nina. L'arc és l'arma amb què el vell defensa el que és seu, i també l'instrument musical amb què acom-

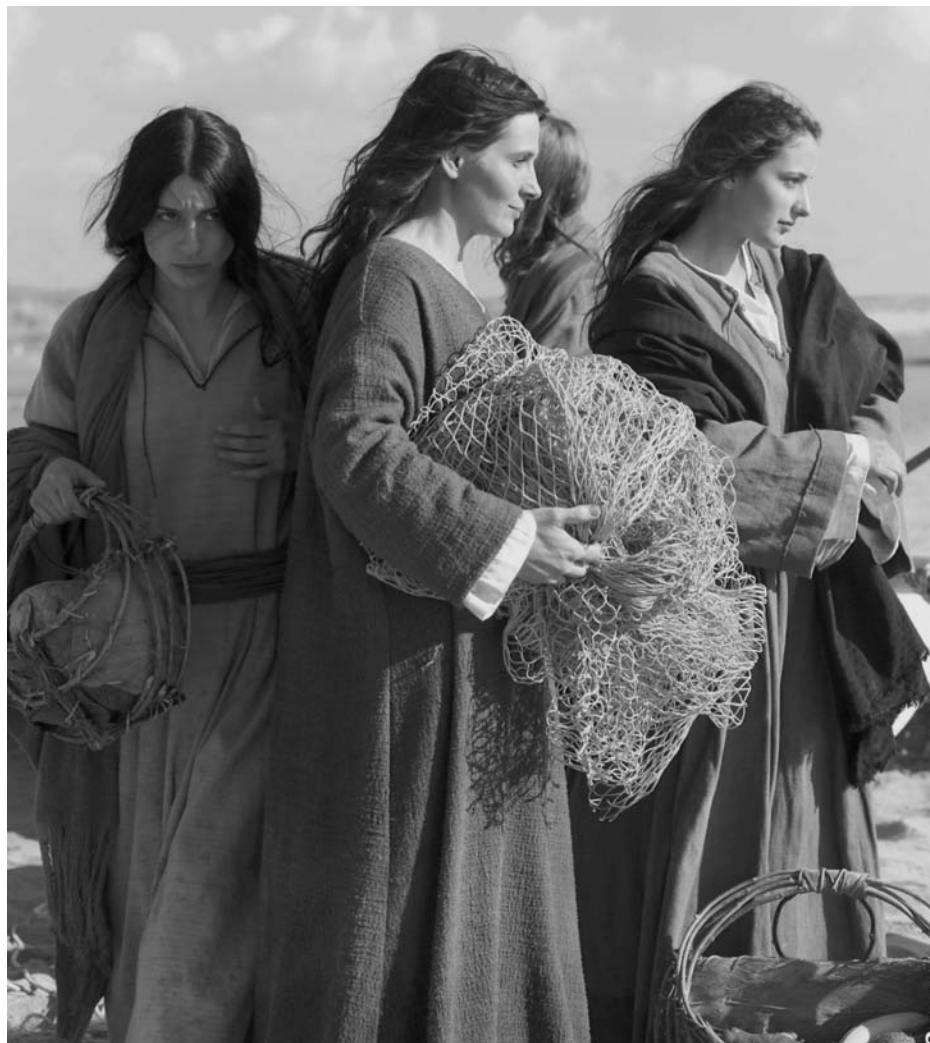
panyar els moments de solitud. L'arribada d'un jove entre els pescadors de la ciutat romprà l'equilibri i el pescador haurà d'assumir que el futur no serà com sempre havia imaginat. Si *El arco* ha estat el millor del que hem vist a Zabaltegi, a la Secció Oficial cal destacar del també coreà Hur Jin-ho *April Snow*, bellíssima història d'amor rodada amb una sensibilitat precisa. En són els protagonistes dos joves que veuen com la seves vides s'ensorren quan les seves respectives parelles pateixen un accident de cotxe, quedant ambdós en coma. El cotxe en què hi anaven queda destruït. En reparar-se els objectes personals trobats, descobreixen que els accidentats eren amants. Cal digerir alhora que, qui estimes, està a punt de morir i que t'era infidel. Les parelles desorientades cerquen consol en el silenci i sobretot trac-

ten d'evitar-se per no haver de parlar d'allò que comparteixen, ser víctimes de la traïció. Poc a poc comprenen que només la seva complicitat pot ser vehicle de consol. Els silencis seran llavors compartits, la ràbia i la incomprensió tendran un còmplice, les ferides sanaran al mateix temps que les paraules s'endinsen en altres camins.

... dins Mary hi ha temes que donen pel debat. La societat americana (...) cerca alguna cosa a què aferrar-se davant la pèrdua dels valors morals, substituïts ara pels doblers, l'èxit, el prestigi, la fama... I la religió, la fe, la creença en alguna cosa superior capaç de jutjar-nos pot ser la solució a tanta disbauxa...

El balanç final que es pot fer és que ha estat un dels festivals menys valuosos dels últims anys. El jurat, sense tenir massa on triar, va decidir atorgar la

Conxa d'Or al film txec *Stesti*. Segurament era més mereixedora del premi, la pel·lícula premiada amb el Premi Especial del Jurat, *Iluminados por el fuego*, però és cert que el film guanyador es va situar dins el grup escàs de film notables que han conformat la discreta Secció Oficial. 🎬



Mary.